

ELS GOIGS DEL PRIORAT (i IV)

[TEXT] Mossèn Joan Roig i Montserrat

[FOTOGRAFIES] Jaume Borràs

ULLDEMOLINS (continuació)

Sant Antoni de Pàdua, venerat a la seva ermita al peu del Montsant, és el sant més popular a Ulldemolins. De segles que se li canten els populars goigs vius a tants de pobles: *Puix de vostres sants favors / dóna Déu clar testimoni...* S'imprimien a Reus i a d'altres llocs sense fer esment de cap poble. La primera edició, on se cita Ulldemolins, és de 1969. En fer-me jo càrrec de la parròquia, el 1977, vaig arranjar quatre estrofes del vell text i n'hi vaig afegir quatre de noves. De llavors ençà se n'han fet sis edicions. La de 2007 porta reproduïdes unes bellíssimes xilografies de Ricard Marlet:

*Vostra ermita arrecerada
sota els cingles de Montsant
s'esbatana al vianant
que deleja nova albada.
deu a tots una alenada
de la pau que teniu vós...*

Santa Bàrbara fou la primera titular de l'ermita dita de sant Antoni. Segons testimoni de gent anciana abans de la guerra de 1936 encara hi havia per l'ermita algun cartró amb els goigs enganxats, però ja s'havien perdut, i el 1997, en restaurar la festa de la santa, vaig escriure uns goigs nous que es publicaren el mateix any, amb música de Mn. J. Grifoll, i en segona edició el 2003, amb motiu de les noces d'ors matrimonials d'Adolf Batista i Clara Llamas, amb una xilografia d'A. Ollé i Pinell:

*Flor de màrtirs la més bella,
valerosa en el combat:
Santa Bàrbara, poncella
de la Santa Trinitat.*

Segons l'inventari d'una visita pastoral del s. XIX, sabem que a l'ermita de Sant Bartomeu de Fragnerau hi havia uns goigs ab la fusteta, però no en sabem

res més. L'any 1960, l'artista Antoni Gelabert, dins la col·lecció de bibliòfil *Els Sants dels Muntanyencs*, publicava un text més poètic que popular i més llegendari que històric, en una luxosa edició a quatre pàgines, inabastable, que es reedità el 1989. L'autor és el poeta Pere Benavent de Barberà:

*Si el Montsant us acollia
perfumat i lluminós,
no ens neguéssiu l'alegria,
Bartomeu, Sant gloriós!*

Per satisfer els desigs del poble, l'any 1986 vaig escriure uns altres goigs, que es van publicar el mateix any, amb una escaient melodia del recordat Mn. J. Grifoll. Són els que es canten a l'aplec del 24 d'agost:

*Bandejant aquí els combats,
amb els cingles feu anella;
us honoren Tres Jurats,
les Cadolles i la Sella;
Gota a gota l'aigua cau
i la vostra casa besa:
Sant Apòstol, llar encesa
i ermità de Fragnerau!*

Quan en la dècada dels vuitanta del s. XX vàrem començar a treballar en la introducció de la festa de sant Galderic ja vàrem pensar en uns goigs, i el 1982 publicàvem els tan coneguts, lletra i música del mestre Joan Llongueres: *Beneïu la terra nostra / i els pagesos catalans*, amb un dibuix de Maria de la Pau Garcia-Borrón. L'any 1990 se'n féu una altra edició. Però en introduir la festa el 1992 ja es va parlar de fer una lletra pròpia, i això va ser en la festa de 1994. El text el vaig fer jo i la melodia fou obra del musicòleg Joan M. Aragonès i Rebollar:

*Quin escalf de bonhomia
que ens revé de temps llunyans!
Fruit gemat de pagesia,
Protector dels catalans!*

No sabem res de cap goigs del patró i titular de la parròquia, l'Apòstol sant Jaume, i en vaig escriure uns que es publicaren en primera edició i s'estrenaren l'any 1983. Se'n feia una nova edició el 1991:

*Pelegrí de l'esperança,
vostre nom ens és penó
que enardeix l'estol, i avança
vers un món nou i millor.
Sigui el poble una sagrera,
llar oberta als pelegrins:
Canta el cup i es daura l'era
pel patró d'Ulldemolins!*

Els Amics de Sant Jordi, de Barcelona, vingueren a Ulldemolins a commemorar els 1700 anys del martiri del sant Patró de Catalunya. Em demanaren uns goigs dedicats al sant, venerat a la nostra parròquia, i aquell mateix any 2003 es varen imprimir. Posteriorment se'n féu una altra edició, a càrrec dels Gogistes Tarragonins, el 2007. La tan bella com ferma melodia la va compondre l'esmentat Joan M.. Aragonès:

*Fes renéixer aires de vida
pels Països Catalans,
cap argolla, cep, ni brida
no deturi el nostre avanç,
Poble sense barbacanes,
d'esperit adamantí:
Ets, sant Jordi, el paladí
de les Terres Catalanes.*

L'ermita de Santa Magdalena, arrecerada també al Montsant, des de ben antic és lloc de peregrinació i d'esbarjo. Fundada pel carismàtic Fra Llorenç Julià en el s. XVI, ha estat un pol d'atracció de moltes generacions. També té uns goigs propis, impresos en més de quinze edicions des de principis del s. XIX. Els va escriure el Dr. Albert Pujol, canonge de Santa Anna, de Barcelona. La melodia és popular. A partir de 1968 totes les edicions porten el text ben revisat pel poeta Josep M. Andreu. L'edició de 1980 s'imprimí amb una original xilografia d'A. Gelabert per commemorar el quart centenari de la mort de Fra Llorenç Julià, que havia estat el 5 de setembre de 1580:

*Oh capella prodigiosa!
obra d'un sant penitent,
ets el consol de la gent
i piscina cabalosa.
Sempre et troba generosa
el qui a Magdalena incita:
Sigueu, Santa Magdalena,
el consol del qui us visita.*

NOSTRA SENYORA DE LORETO

Com a complement purament anecdòtic cal fer constar que els anys 1980 i 1981 es varen imprimir dues edicions de goigs, de tipus general, dedicats a sant Ponç, patró dels herbolaris, per commemorar la participació del jovent d'Ulldemolins a la Fira del Sant a Barcelona.

LA VILELLA ALTA: Hi ha una bella edició del s. XIX dels goigs a la compatrona santa Prisca, reeditats després en un simple full a mitjan s. XX, que encara es canten amb la tornada:

*Puix sou cordial de glòria
per al malalt que us demana:
Sagrada Prisca Romana,
teniu-nos sempre en memòria.*

Publicats en el mateix full hi ha els de la patrona santa Llúcia, amb aquell escaient recoble:

*Guardeu-nos la vista clara
dels ulls com del pensament!*

Goigs

LA VILELLA BAIXA: Els goigs del patró sant Joan Baptista es publicaren per primera vegada amb la seva melodia popular el 1971. És un text popular aplicat amb gràcia a aquest poble:

*Defenseu-nos de riuades
que el Montsant pugui portar,
i voleu-nos sustentar
amb generoses anyades.
Favors que el veïnat confia
mantindreu amb esplendor...*

L'altra advocació d'una llarga tradició al poble és santa Quitèria. Té també els seus goigs publicats en algunes edicions molt simples, però el 1971 se'n féu una bella edició amb la melodia popular amb què es canten. Vet aquí l'entrada

*Puix gaudiu de glòria tanta,
verge i màrtir gloriosa,
Guardeu-nos, Quitèria santa,
de la ràbia furiosa.*

I vet aquí, amb possibles oblits i desconexions, el patrimoni gogistic del Priorat, riquesa inalienable que cal conservar, restaurar i renovar. Que molts anys ressonin per les nostres ermites i parròquies; són cànctics autòctons, nostres, que ens fan viure un present arrelats en el nostre passat, història i tradició, que sempre volem mantenir viu. Sap molt bé el nostre poble *que la soca mes s'enfila / com més endins pot arrelar.*

Joan Roig i Montserrat

Ulldemolins, temps de primavera gentil de 2013

Fotografia de la Vilella Baixa. Autor: Jaume Borràs